

det Institutet velvilligst tilflydende Materiale, er paa Grund af anden Tjeneste forhindret heri, hvorfor Bearbejdelsen nu er overtaget af Kaptajn C. J. Hansen, Chef for Institutets nautiske Afdeling.

I den almindelige Oversigt omtales som Aarets epokegørende Begivenhed i den arktiske Forskning, at Amerikaneren »Peary«, der i Vinteren 1908—09 overvintrede med Skibet »Roosevelt« ved Kap Sheridan, paa en Slæderejse naaede Nordpolen den 6. April 1909.

Hvad Isforholdene i Hvide Havet angaar, da har disse indtil Juni været ret vanskelige, ligeledes i Barents Havet, særlig laa her den nordlige Isgrænse langt sydlig. Hen i August forandredes Forholdene til det bedre, Hertugen af Orleans Skib »Belgica« traf da Iskanten ret nordlig, og denne trak sig i Maanedens Løb yderligere Nord paa (c. 1° Br.). Belgica mødte i Barentshavets nordlige Del væsentlig Vinteris eller nylig brudt Kystis, derimod meget lidt Polaris. Spitsbergen var i 1909 ret belempret med Is; den blev længe liggende og gik sent bort fra Bugterne. Aaret 1909 tillod ikke en Omsejling af Øgruppen, hvilket ogsaa sjældent har fundet Sted. Sidste Gang, det skete, var i 1898, da den svenske Ekspedition under Nathorst tillige omsejlede Giles Land.

I Modsætning til Isforholdene paa de nævnte Steder staar Forholdene i Grønlandshavet og Danmarks-Strædet. Isgrænsen laa vestligere end normalt, og ved Angmagsalik blev der isfrit tidligere end almindeligt. Ligeledes fandtes der i Grønlandshavet meget lidt Polaris Syd for 78° Br. Herefter synes der at have været ringe Drift i Polarbassinets Is i Foraarsmaanederne. Islands Kyster var omtrent isfri, kun fra 8.—24. Juni laa der Is i Nærheden af Kap Nord. I Havet udfor Newfoundland og paa de transatlantiske Dampskibsruiter var der usædvanlig megen Is, baade Fladis og Isfjælde, og Forholdene var i Marts til Juli værre, end de har været i mange Aar.

Ved Grønlands Sydvestkyst var Aaret særlig gunstigt. Storisen naaede Kap Farvel den 10. Februar og gik i April og Maj op til Godthaabs Bredde; i Juni var der ringe Is, og i Juli saa man ingen Storis mere. Allerede i Maj var Diskobugtens indre Ejorde isfri.

Fra Baffinsbugten og Lancaster-Sund haves ingen Efterretninger; de skotske Hvalfangere har i mange Aar givet Institutet Oplysninger herfra; i Aar var der kun et Skib deroppe, og mulig vil

Hvalfangsten helt ophøre, saaledes at man rimeligvis i Fremtiden helt er afskaaret fra at faa Efterretninger derfra.

I det arktiske nordamerikanske Arkipelag synes Isforholdene at have været gunstige, da Kapt. Bernier Øst fra naaede frem til Banks Land, og i Beringshavet har de været lidt gunstigere end normalt. Den første Dampner kom til Nome (By paa Nordsiden af Norton Sound i Alaska) allerede den 13. Juni. I Beauforthavet synes Isforholdene i det mindste hen paa Sommeren at have været ret gunstige, særlig var der omkring Point Barrow meget aabent Vand.

Det anføres, at Isforholdene i Eftersommeren 1909 langs Grønlands Østkyst giver Anledning til at vente mindre Istilførsel ned langs Grønlands sydlige Østkyst i 1910, og heraf kan atter følge gunstige Isforhold langs Grønlands Sydvestkyst i Sommeren 1910.

Den største Del af Værket optages af en Samling Detailoplysninger af megen Interesse for Studiet af de arktiske Forhold.

Ole Olufsen.

Die Polarvölker. Von Dr. A. Byhan. Mit 16 Tafeln und 2 Karten. Leipzig 1909. Verlag Quelle u. Meyer. 8°. 148 S.

Dette lille Værk hører til Samlingen, der udgives fra ovennævnte Forlag under Fællestitlen »Wissenschaft und Bildung«. Udgiver Dr. Paul Herre. Det behandler i 10 Kapitler Polarfolkenes aandelige og materielle Liv og indeholder i sammentrængt Form virkelig en god Fremstilling af de væsentligere Sider i disse Folks Tilværelse. Naar hertil kommer den lave Pris. for hvilken disse Publikationer sælges, maa man betragte det som fortjenstfuldt.

Der ligger en vis Fare i saaledes at slaa alle de i de koldeste Regioner levende Folk sammen i en afsluttet Gruppe, da ikke-faglige Læsere, for hvilke Bogen særlig er bestemt, let kunde faa Indtrykket af, at alle Polarfolk var af samme Afstamning, eller at den Betragtning maaske efterhaanden blev almindelig, at de under alle Omstændigheder maatte ses under et.

Uagtet Polarfolkene i antropologisk Henseende viser en mere eller mindre udpræget mongolsk Karakter, saa er der dog næppe Tvivl om, at de er udsprungne fra forskellige Folkestammer, fra hvilke de har udskilt sig af en eller anden Grund, Krige

eller andre. Men betragter man dem i Forhold til den Natur og de Omstændigheder, de lever under, udviser de baade i ydre og indre Kultur en mærkelig Ensartethed, der er en Følge af den umaadelige Indflydelse, Naturforholdene og ikke mindst Klimaet udøver paa Menneskene, og da især paa de primitive Folk. Ligesom Planterne afpasser sig til Voksestedet, saaledes ogsaa med Menneskene. Naturforholdene er givne, men har at indrette sit Liv efter dem, hvis man vil undgaa at tabe i Kampen. Set ud fra den Betragtning giver Bogen ikke alene en særdeles god Oversigt, men den indeholder en Mængde Detailangivelser og egner sig derfor til lige til Haandbog. De enkelte Kapitler beskriver Naturforholdene i Polarfolkenes karrige Lande, de enkelte Folk og deres Udbredelse, Klædedragt etc., Bygninger, Næringsveje, Industri og Handel, Vaaben, Samfærdselsmidler, Sociale Forhold, Religion, Lege, Kunst o. s. v. Illustrationerne er i Overensstemmelse med Bogens Anlæg meget vel benyttelige. I Literaturangivelserne savnes mærkeligt nok »Meddelelser om Grønland«, som Forfatteren dog vel maa kende, især da Afhandlingerne i disse Publikationer trykkes paa Engelsk.

Ole Olufsen.

Katalog over Erhvervelsen af nyere udenlandsk Literatur ved Statens offentlige Biblioteker 1909. Udgivet af Det kgl. Bibliotek ved *Åxel Anthon Bjørnbo*. København 1910.

Af Accessionskatalogen fra 1909 er der ligesom det foregaaende Aar udkommet Særtryk over de enkelte Fag. Det os sendte Særtryk VIII omfatter geografiske, etnografiske og historiske Værker. De for Oversigten meget bekvemme Særtryk faas til Købs for 20 Øre i Det kgl. Bibliotek, Universitetsbiblioteket og Statsbiblioteket i Aarhus. De trykkes kun i et begrænset Antal.

Ole Olufsen.

E. H. Shackleton: The heart of the Antarctic being the story of the british antarctic expedition 1907—1909. London 1909, 1—2 (372 + 419 S. + 12 Farvetryk, 194 Tavler, 3 Kort og 49 Billeder i Texten).

We could have reached the pole, but then we could not have come back, and that would not have been good for us.

Disse Ord fra Shackletons Foredrag i Geografisk Selskab i København kunde have staaet som

Motto for den omfangsrige og rigt udstyrede Beretning, hvori den engelske Polarforsker fortæller om den mest resultatrige af alle hidtidige Sydpolar-ekspeditioner. Thi disse Ord viser paa en Gang Ekspeditionens Maal, røber den Energi, hvormed det blev efterstræbt, og forklarer, hvorfor man kom Maalet saa nær uden dog at naa det. I disse Ord ligger den kloge Selvbeherskelse hos en Mand, der ikke vil købe de sidste Mil, der skiller ham fra Maalet, med Menneskeliv, men naar netop saa langt, han kan, uden at det ender med en Katastrofe. Denne Blanding af paagaaende Energi og nøgtern Beregning er en nødvendig Betingelse for en resultatrig Polarrejse, om den skal gennemføres uden Tab.

Den geografiske Betydning af Shackletons Ekspedition maales bedst ved at sammenligne hans egen Beretning med det Overblik over tidligere Rejser til Sydpolaregnene, forfattet af H. R. Mill, hvormed Shackletons Bog indledes. Vi ser da, hvorledes man tidligere i Hovedsagen har indskrænket sig til at besejle Kysterne af Sydpolarlandet, hvorledes den første Overvintring blev foretaget af Borchgrevink i 1899, de første Slæderejser af Betydning i 1902 af Otto Nordenskjöld og Rob. Scott, og hvorledes den sidstnævnte var den første, der overskred den 80de Breddegrad og naaede op i Sydpolarlandets Højfjælde og paa dets Indlandsis.

Paa Scotts Ekspedition var Shackleton med og fik Impulsen til at fortsætte Scotts ypperlige Pionerarbejde, ved at trænge frem fra Ross-Havet, den dybe Bugt i Sydpolarlandet syd for New Zealand, dels mod Vest til den magnetiske Sydpol, dels mod Syd til den geografiske Sydpol, dels mod Øst til det nyopdagede Edward 7des Land. Af disse tre Opgaver var de to første, som i det væsentlige blev løst af Shackleton, de vigtigste, den sidste, som ikke blev løst, af underordnet Betydning.

Det at trænge frem til — ikke selve Sydpolen — men det mægtige, ganske ukendte Terræn omkring den, var uden Sammenligning den vigtigste af alle de Opgaver, der forelaa paa Sydpolarforskningens Omraade, ganske ligesom det for 15 Aar siden mod Nord var den vigtigste Opgave at naa ind i det ukendte Terræn om Nordpolen, og ligesom det til 1883 var en af de betydningsfuldeste at lære Grønlands Indre at kende. Inden 1895 vidste man nemlig ikke, om der omkring Nordpolen var et Hav, et Fastland eller et Arkipelag,